СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 149. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 28 червня 1932. | VOL. XL. No. 149. Jersey City, N. J., Tuesday, June 28, 1932. | THREE CENTS.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В МЕКАДУ Й ОКОЛИЦІ

ПАН ПИТЛЯР ПРОБУЄ ВЕРТІТИ З СЕРЕДИНИ, АЛЕ ЗБОРИ ЙОГО ВИПРОШУЮТЬ ЗА ДВЕРІ.

МЕКАДУ, Па. — В неділю зполудня відбулися тут збори місцевих і околичних відділів У. Н. Союза в справі системи обезпечення та орґанізації молодежи й інших біжучих справах У. Н. Союза. На ці збори прибули запрошені орґанізаторами зборів гр. Микола Мурашко, головний предсідатель У. Н. Союза, та д-р Лука Мишуга, редактор „Свободи", щоби виголосити відповідні реферати. Прибули теж на запрошення п. Юлія Баволяк, головна містопредсідателька У. Н. Союза, п. Анна Боївка, головна радна У. Н. Союза, та гр. Онуфрій Шараварко, головний контрольор У. Н. Союза. Збори стягнули незвичайно велике число Союзовців з Мекаду й околиці; саля була наповнена по береги.

Підчас реферату головного предсідателя про реформу системи обезпечення в У. Н. Союзі на салю всунувся пан Олександер Питляр з Ню Йорку, про котрого вже ходили чутки, що він крутиться в тій околиці. Предсідатель перервав свою промову та звернув на це увагу президії й присутних на зборах членів У. Н. Союза, і заявив, що на останньому річному засіданню У. Н. Союза пана Питляра викинено одноголосно з засідання за ширення неправдивих і брехливих вістей про засідання та орґанізацію, та що супроти такого поступовання пана Питляра ніякий шануючий себе чоловік не може ґоворити, як довго він там буде сидіти. Збори тоді постановили одноголосно викинути пана Питляра зі зборів, а президія заставила його сейчас опустити салю. Головний предсідатель далі представляв, у чому лежить реформа системи поліс у Союзі, а по поясненнях на запити присутних збори приняли з одушевленням плян реформи, вироблений головним урядом У. Н. Союза.

На запит одного з присутних про поступовання пана Питляра головний предсідатель відчитав зі „Щоденних Вістей" ряд резолюцій, закликуючих комуністів до розбивання українських національних орґанізацій, між ними й Українського Народнього Союза, згаданого поіменно, та до перетягання Українців з українських орґанізацій до Міжнародного Робітничого Ордену. Збори зрозуміли, що Головний Уряд У. Н. Союза добре робить, що не допускає пана Питляра робити дальшу кириню серед членів У. Н. Союза.

ВИГЛЯДИ ГОСТРОЇ БОРОТЬБИ НА ДЕМОКРАТИЧНІЙ КОНВЕНЦІЇ.

ШИКАҐО. — Чим більше зближається день відкриття конвенції демократичної партії, тим більше стає ясною неминучість завзятої боротьби між двома провідними кандидатами на номінацію партії на уряд президента Злучених Держав, а саме між Ал Смитом і Рузвелтом. Рузвелт плянує звести першу боротьбу зі Смитом в справі питання, якої скількости голосів треба для номінації. Досі було правилом демократичної партії йменувати своїх кандидатів більшістю двох третин. Рузвелт хоче змінити це правило на правило звичайної більшости.

При кінці минулого тижня відступив від кандидатури сенатор Луіс, давши розпорядок своїм прихильникам попирати такого кандидата, якого вони хочуть. Це мабуть поможе Рузвелтови.

Противники Рузвелта стараються передовсім обєднатись в один бльок, згідний в одному: у ворожнечі супроти кандидатури Рузвелта, але й це їм не йде. Спеціяльні заходи в цьому напрямі робить Гейґ, мейор Джерзи Ситі. Рузвелтове бюро натякає, що нібито проти його кандидатури стоїть Вол Стріт.

Від хвилі почаття конвенції в понеділок рано до її закінчення, певно десь у другій половині тижня, наради конвенції будуть розсилати радіом. Для цеї цілі обєднано в одно звено найбільше число стацій в історії радія.

КОНҐРЕС ХОЧЕ ЙТИ НА ВАКАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Конґрес сподівається закінчити незадовго свою сесію та розїхатися на вакації. Провідники конґресу кажуть, що більша частина важного законодавства вже зроблена та що вони не сподіваються виринення нових справ.

Одначе наради будуть сильно припинені через відсутність демократичних конґресменів, які майже всі виїхали на демократичну конвенцію в Шикаґо.

„БОНУСОВА АРМІЯ" ПОСВАРЕНА МІЖ СОБОЮ.

ВАШИНҐТОН. — „Армія" ветеранів великої війни, що прибули до Вашинґтону, щоби добиватися допомоги від конґресу, терпить від часу невдачі своїх заходів на сильну внутрішню деморалізацію. Серед „армії" повстали ріжні партії й партійки, які поборюються взаїмно без милосердя. Коли Вотерс, провідник „армії", дав їм приказ маширувати ще раз до капітолю, багато відмовилося йти. Тоді Вотерс зрезиґнував зі свого становища, наслідком чого „армія" лишилася без ватажка і ще гірше стала дробитися.

АРЕШТУВАННЯ ВИСОКИХ СОВІТСЬКИХ УРЯДОВЦІВ НА УКРАЇНІ.

Англійська преса („Сондей Таймс" з 5 червня, „Дейлі Експрес", „Данді Курієр", Бірмінґем Пост" з 6 червня) подає обширне звідомлення про сензаційні арештування високих урядовців Совітської Української Республики за надужиття і... саботаж.

Між оскарженими знаходиться голова, секретар, головний суддя і т. д. одного з округів на Україні. „В широко розголошеній судовій розправі — пише „Бірмінґем Пост" — державний прокуратор буде старатися доказати, що катастрофальне положення на Україні (недостача поживи, коней, і худоби, втеча населення з сіл, які спричинили невдачу засівного пляну, котрий виконано всього на 40%), все було спричинене гнилим елементом на високих державних місцях, як вони кажуть, а не всякими недомаганнями в рільничій політиці, як воно дійсно є.

„Поставлення під суд високих большевицьких урядовців за блуди і невдачі — замісць безпартійних саботажників, яких передше карано, в розгарі клясової війни, в роках 1930 і 1931 — вказує на нового духа, який запанував у високих правлячих кругах". — (Укбюро Лондон).

АВСТРАЛІЙСЬКА ПШЕНИЦЯ ДЛЯ СОВІТІВ.

З Мелбурна (Австралія) повідомляють 9 ц. м., що пароплав „Долкейрн", навантажений австралійською пшеницею, виплив з порту Джілонґ (держава Вікторія) з призначенням для Совітів. Це перший пароплав з пшеницею, яку недавно Совіти замовили в Австралії для свого голодуючого населення. Інші пароплави вантажать. — (Укбюро Лондон).

РАДЯНСЬКА ШКОЛА.

(УП) Друга пятирічка — це подолання капіталізму в економіці та в свідомости людей; це соціялістичне виховання мас та знесення ріжниць між містом і селом. До здійснення цих завдань причиняється в великій мірі школа і за неї треба буде подбати. Відповідно новим плянам українське видавництво „Радянська Школа" мало випустити богато шкільних підручників.

Плян видань уже затверджено було, але він зістав зрущений. Все видання стоїть під загрозою, а це тому, що Радянська Школа спізнилась скласти умови з авторами для книжок. З 52 підручників українською мовою дано до друку лише 11, з чого вийшло 5. Для богатьох книжок ще взагалі не знайдено авторів. Таксамо стоїть справа зі шкільники книжками мовами ріжних національних меншостей радянської України. З 188 назв книжок віддано до друку лише 18. Ще не написано 56 книжок. — („Вісти" з 28 травня 1932).

ЗА ВБИВСТВО ДИТИНИ.

Перед карним трибуналом при окружнім суді в Тернополі відбулася розправа проти Марії Лящинської і Катерини Ґратковської, обвинувачених за злочин вбивства новонароджених нешлюбних дітей. Трибунал засудив Лящинську на 6 місяців, а Ґратковську на 2 місяці тяжкої тюрми.

ВІД АННИ ДО КАЯФИ.

Вже пів року, як кружок „Рідної Школи" в Чорткові вніс подання до тернопільського воєвідства по концесію на рухоме кіно, але ніяк тієї концесії добитись не може. Може би справа і посунулася вперед, колиб про кіно старався приватний підприємець, а не Кружок „Рідної Школи". А так справа товчеться по всіх урядах, але концесії нема. Тернопільське воєвідство відіслало справу до чортківського староства, щоби те видали опінію про кінооператора. Чортківське староство відіслало справу до станиславівського, бо там нібито мешкав згаданий кінооператор. Зі Станиславова вернулася справа знов до Чорткова з дописскою, що такого чоловіка в Станиславові нема. Дня 11 травня зголосився вище згаданий кінооператор сам у чортківськім старостві і заявив, що він постійно мешкає в Чорткові, але день скорше акта знов пішли до Станиславова. Бог зна, як довго ще те все буде проволікатись, поки прийде час на полагодження. Зголошувався ще один кінооператор, таки чортківський громадянин, і вніс навіть до чортківського староства подання о допущення його до іспиту з кінооператорства, але та справа вимагає осібного висвітлення.

З ВІЙСЬКОВОГО ЖИТТЯ НА УКРАЇНІ.

(УП) Команда міста Харкова видала наказ, в якому призначено певні дні протилітакової та ґазової оборони. Вправи ці робиться тому, щоб населення обзнайомити як з технікою оборони так і з оборонними сиґналами. — (Комуніст з 2. 6. 1932).

Ґазета „Червона Армія" подає, що в Харкові почав виходити новий військовий двотижневий журнал „Червоноармійська Естрада". Журнал цей являється орґаном політичного відділу управління Укр. Військової Округи, що в скороченню зветься УВО. — („Червона Армія" з 4. 6. 1932).

ПРОТИ ВТРУЧАННЯ ДЕРЖАВИ В ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ КРАЇНИ.

Ґрупа великих промисловців та фінансістів у Берліні виступила проти того, що уряд занадто багато втручається в економічне життя держави, старакочись реґулювати згори приватну ініціятиву. Це, на думку протестантів, лише гальмує справу відродження країни та ще більше поглиблює крізу. Їх гаслом є: „Не перешкаджайте приватній ініціятиві й лишіть на боці ріжні соціялістичні експерименти".

БРАТ КРІҐЕРА ТЕЖ ОБМАНЕЦЬ.

Шведський міністер справедливости оголосив, що як тільки парлямент ухвалить закон про конкурс Кріґерівського концерну, буде знесена мораторія Кріґера й зачнеться конкурсове поступування. Шведська преса повідомляє, що брат Кріґера, Торстен, також вмішаний у його зловживання. Перед своїм самовбивством Іван Кріґер перевів кілька трансакцій, які принесли його братови 15 міліонів корон зиску. З того приводу впливають до суду скарги з претенсіями до Торстена Кріґера.

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У БЕРЛІНІ.

На заходи Українського Наукового Інституту в Берліні пруське міністерство освіти утворило при Орієнтальнім Семинарі Берлінського Університету доцентуру української мови й краєзнавства та іменувало для її провадження проф. д-ра Зенона Кузелю.

Курс починається з зимовим семестром 1932 р. й обниматиме як лекції так і практичні вправи з названих предметів. Це є перша доцентура з українознавства в західному університеті.

ЯК БУДУТЬ У ЧЕРНІВЦЯХ СТЯГАТИ ПОТАДКИ.

Черновецький податковий уряд отримав з Букарешту вказівки, при помочи котрих мається в Чернівцях стягати податки. Податкові уряди мають бути супроти податковців безоглядними. Хто не платить вчасно податків, того мають фантувати при помочи поліції, а зафантовані річи зараз продати. Це одинокий спосіб, яким хочуть витиснути з людей останні соки.

САМ ПІДПАЛИВ.

Осадник Станислав Колодинський, в кольонії Гутвин (Волинь), забажав підчас теперішньої кризи дещо поправити свої незавидні інтереси. І щоб одержати асекураційну премію, підпалив свої будинки, які згоріли. Крім того Колодинський був солтисом і хотів у той спосіб привласнити собі понад 400 зол., зібраних на рахунок податків. Але п. солтисови не пощастило: все викрилось і він помандрував до „Іванової хати".

ПОРОДИЛА ДЕСЯТЕРО ДІТЕЙ.

В одній місцевости в Бразилії був випадок, що жінка привела на світ 10 дітей, з цього двох хлопців і вісім дівчат. Всі немовлята померли сейчас по приході на світ. Породільниця зовсім здорова. Лікарі живо зацікавилися тим випадком.

ПЕРЕГЛЯД... КОБИЛ.

В людвипольській волости (Волинь) по наказу староства відбувся перегляд всіх кобил. При тому панове з комісії, що робили цей оригінальний перегляд, дозволяли собі лаяти селян ординарною лайкою, а навіть декого частували батогами.

КОНЯРСТВО НА УКРАЇНІ.

(УП) Тепер ведеться на Україні посилена кампанія за конія. Україна є найважнішим районом конярства в цілому Союзі й її питомий тягар виносить 30%. Мимо того розвиток конярства не є достаточний. На 1. квітня треба було на Україні зорганізувати 600 кінських фарм, та зосередити в них найкращий кінський склад України. Тимчасом на 20. травня зорганізовано було на Україні лише 316 фарм. За пляном злучної кампанії треба було на Україні 8,31,000 маток, але на 20. травня виконано цей плян лише на 5%. У всій пресі ведеться кампанія за поліпшення тої галузі господарства. Боротьбу за зміцнення кінського господарства треба вести так, як ведено її за трактори. З 1 машинотракторної стації в 1928 році зросли вони до 1,700 в 1932 році. — („Вісти" з 2. 6. 1932).

НІМЕЧЧИНА ПРОПОНУЄ ФРАНЦІЇ ЕКОНОМІЧНЕ СПІРОБІТНИЦТВО

ПЛЯН УХВАЛИЛИ НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ТА ПРЕЗИДЕНТ ГІНДЕНБУРҐ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер фон Папен поїхав до Льозанни з новою пропозицією Франції в справі скасування репарацій. Як компезату за знесення репарацій Німеччина готова заключити з Францією довший економічно-торговельний договір, який дасть Франції такі вигоди, що вони будуть рівноцінні репараціям.

На думку німецького уряду, економічна відбудова Европи та оживлення міжнародньої торговлі тепер є найголовнішим завданням. Лише цим шляхом можна вийти з сучасної економічної крізи та привернути більше-менше нормальні економічні умовини життя европейських держав. Німеччина стоїть на тій засаді, що Европа якнайскорше повинна обєднатися в одно економічне тіло, яке усунуло би всі ті міждержавні митні кордони та ріжні заборони й непорозуміння, які тепер до тла руйнують економічне життя цілого світа.

Ще не відомо, як до цього поставляться Французи в Льозанні, але переговори премієра Еріота з канцлером фон Папеном дають деяку слабеньку надію, що нарешті знайдуть якийсь шлях до рішення й льозанська конференція не скінчиться повним крахом.

ПРОСЯТЬ ГІТЛЕРА ВГАМУВАТИ СВОЮ „АРМІЮ".

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер фон Папен звернувся до лідера фашистів, Гітлера, з предложенням вгамувати свою „ударну армію" й не допускати її до ріжних вуличних бійок та ексцесів. Таке поведення націонал-соціялістів, як тепер, що майже кождого дня приводить до кривавих сутичок з ріжними політичними противниками, а особливо з комуністами, далі стає нестерпним.

Непорозуміння й криваві ексцеси викликають у світі недовіря до німецького уряду й тим ще більше ускладнюють і без того тяжке міжнародне становище Німеччини. Гітлер нахвалюється нарешті покінчити з комуністичними военними відділами, коли уряд сам цього не доконає. Годі сподіватися скорого спокою в Німеччині, бо й останньої неділі знову вбито чотири особи підчас кривавих сутичок фашистів з комуністами в ріжних частинах Німеччини.

МАНЮ ЗНОВУ ПРИЙДЕ ДО ВЛАДИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Бувший премієр-міністер Румунії й лідер селянської партії, Маню, що спричв поворотови до Румунії короля Кароля, а потім сам змушений був відійти від влади й політичних справ, здається знову готовий прийти до влади в уряді й обняти провід у селянській партії.

В столиці відбулося віче селянської партії, на яке зібралося 50,000 селян, що прибули сюди з ріжних сторін Румунії, а переважно з околиць столиці. Думають, що Маню тепер знову стане премієром міністрів Румунії та переведе вибори до нового парляменту. В Румунії звичайно так, що хто при владі, той і виграє вибори.

КРІВАВА БІЙКА НА ВУЛИЦЯХ МІСТА.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія). — До Антверпена зїхалося багато ветеранів Великої Війни, щоби відбути свою річну конференцію. На великій площі ветерани слухали Службу Божу, яку правив бельґійський священик, герой війни, котрого Німці засудили були на розстріл, від якого він чудом уратувався.

Підчас Служби Божої на ветеранів напали комуністи та флямандські сепаратисти. Вони обкидали ветеранів яйцями, зіпсутими овочами, палками й камінями. Поліція та пожарна сторожа ледви втихомирили напасників, яких частинно потовкли ветерани, коли їх противники нападали на ветеранів, старакочися зірвати з них їх відзнаки хоробрости та інших наґород.

БЮТЬ ПРОЧАН НА ЕВХАРИСТИЧНИЙ КОНҐРЕС.

БЕЛФАСТ (Ірляндія). — На півночі Ірляндії в багатьох випадках були напади місцевого протестантського населення на прочан та на окремі визначні особи, що прямували відвідати евхаристичний конґрес римо-католиків, який саме тепер відбувається в Дублині.

В багатьох випадках напасники побили декого з прочан та повибивали шиби в автах і потягах, якими їхали прочани.

В СІЯМІ УСТАНОВЛЕНО КОНСТИТУЦІЙНИЙ РЕЖІМ.

БАНҐКОК (Сіям). — Король остаточно вже сформував новий конституційний уряд. Король каже, що він давно знав, що в його державі треба завести парляментарно-конституційний уряд. Тому він без спроб задавити повстання, або особливого спротиву, згодився підписати маніфест про негайне заведення парляментаризму в його державі.

Майже всіх арштованих у часі захоплення армією й фльотою міста в свої руки випущено на волю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УПАДОК АБСОЛЮТИЗМУ В СІЯМІ

Одна з останніх абсолютних монархій у світі перестала істнувати та дала місце „конституційній монархії". Впав один з дуже кольоритних абсолютизмів в світі. До того останнім представником упавшого абсолютизму був монарх, якому й вороги абсолютизму не закидали надужить влади, якого прикильники абсолютизму могли вжити за приклад, до чого здібний батьківський абсолютизм. І впав цей абсолютизм в Азії, яка останніми часами вважалася типічною територією і останнім прибіжищем абсолютизму.

Ці всі обставини, серед яких упала абсолютна монархія в Сіямі, показують, який поступ поробила думка про потребу впливу народу на правління краю навіть у найдальших закутинах світа, навіть у найбільше застарілих абсолютних монархіях.

З донесень про переворот можна догадуватися, що широкі круги населення не брали в перевороті живішої участи. З донесень видно, що переворот робила майже одна військова інтелігенція. Це серед азійських політичних умовин, серед яких виїзд горожанина поза границі краю вважається мало-що не зрадою краю, серед яких тільки князь з пануючої династії може виїхати на студії за границю краю, на студії, звичайно військові, — демократичні переконання могли ширитися передовсім серед військових. Під тим оглядом сіямський революційний заговір наскрізь подібний до відомого заговору так званих декабристів у Росії (у 1825 р.), хоч той заговір, скінчився для заговірників нещасливо.

Що військові були авторами перевороту, цього не можна вважати дуже корисним для дальшого розвою ідеї участи народу в заряді краєм. Коли народ дістає права або свободу, не причинившися до того своїми зусиллями й жертвами, то така свобода звичайно обертається проти народу. Коли військовий заговір валить абсолютну владу монарха та заставляє його відступити політичні права народови, то військові заговірники дуже скоро самі забажають перебрати на себе якнайбільше влади і часто навіть стають на місце поваленої ними абсолютної монархії. Серед таких умовин повалення абсолютизму властиво не приносить радикальної переміни в становищи народу. Історія немовби вічно повторяла, науку, що свобода належиться тільки народови, який самий її добувати вміє, а добувши, кождого дня готов окупити її своїми жертвами.

СУЧАСНА РУМУНІЯ

(Оригінальний допис з Чернівців).

Румунія має коло 20 міліонів людности й посідає одну з найбогатших земель в Европі. Має дуже придатний ґрунт для хліборобства, для виноградництва, добрі випаси для худоби, чудові й пребогаті на рибу береги Дунаю та Чорного моря, ліси в Семигороді та на нашій Буковині. В підземних глибинах Румунії є великі джерела нафти (місто Плоешти). І всеж ця благословена природою країна бідує. Людність у Румунії не знає, як вийти з тяжкого положення. Селяни не можуть продати свого збіжа, свого вина, бо ніхто не купує. Доводиться селянам бочками виливати вино на ярмарках на землю! **Селянин не має грошей і не може ні платити податків ані купувати фабричні вироби.** Через те й так слабенька румунська промисловість занепадає зовсім. **Державна влада,** не мавши грошей, **не платить своїм службовцям** протягом кількох місяців.

В таких обставинах усі в Румунії невдоволені: селяни, робітники, урядники й військо, ба також офіцирам не платиться. Ще **державні урядники — в суді, в поліції тощо дають собі раду давним турецьким способом: беруть „бакшиш" (хабар) з заінтересованих осіб** і таким робом жиють. Але положення селянства й робітників без праці дуже й дуже тяжке. Живучи в Румунії, відчуваєш, **що ця маса,** яка дотепер мовчить, **може одного прегарного дня заговорити й заговорить так, що теперішнім румунським панам не доведеться вже більше сміятись.**

Ще 100 років тому Румунія була під турецьким пануванням. Коли утворилося після російсько-турецьких війн Румунське Королівство, то це не дало полегкости для румунського народа. Владу взяла в свої руки румунська шляхта (її називають українським словом „бояри"). Ці бояри ще й тепер мають величезний вплив на румунські державні справи.

Року 1928 сталася була зміна в румунськім уряді. Перші за все істнування Румунії більше-менше вільні вибори до румунського парляменту дали були владу в державі румунській селянській партії — так званим націонал-цараністам на чолі з Манівом. Але влада Маніва не була довговічна. В червні 1930 року вернувся до Румунії зза кордону князь Кароль, якого проголошено румунським королем. Цей ласий до гарних жінок молодець схотів завести в Румунії свою диктатуру способом югославського та еспанського короля. Він відсунув селянську партію від влади. Були призначені нові вибори до парляменту. Як це звичайно у Румунії, більшість здобула та партія, що в часі виборів була при владі. І почалося королівське правління. Голова влади, професор Йорґа, був слухняним знаряддям у руках молодого короля. Свята й паради, бенкети й пишні приняття, танці та забави не вгавають у королівських та в боярських палатах.

Але господарська кріза притисла також Румунію й викликала велику політичну опозицію проти режіму. **„Ну й тряба реґеле"! — (не треба короля) — кричать голодні робітники на вулицях румунської столиці, Букарешту.** Мусів і король - диктатор подумати. Бож дійсно, положення держави зовсім незавидне: **державна скарбниця порожня, грошей навіть вірна союзниця — Франція — не позичає, людність хвилюється, „меншости" неспокійні.** І Кароль II. проголосив „нову політику". Він спробував насамперед скласти уряд з усіх румунських партій на чолі з дипльоматом Титулеску.

Видно, що молодого короля добре було „припекло", бо він, не знаючи, де перебував Титулеску, телеграфував у кілька европейських міст: „Негайно приїздіть. Король". Титулеску приїхав, але уряду не склав. Довелося королеви звернутися до націонал-царaністів, щоб вони стали на чолі державної влади. Царaністи найбільша партія в Румунії. З ними вели переговори також інші румунські партії про свій вступ до уряду. **Щоб уявити собі політичний і моральний рівень румунських державних діячів, слід навести вимоги одної з цих партій, що називаються здебільшого іменами своїх провідників: „Лупісти, Ґеорґісти, Авересканці"** і т. д. **Одна з цих партій вимагала для себе наперед 100 мандатів у будучім парляменті й місце міністра справ внутрішніх негайно.** Чому такі вимоги? Хто знає румунські порядки, може легко зясувати: бо **та партія, що має в своїх руках міністерство внутрішніх справ, у Румунії завжди на виборах „перемагає".** Але націонал-царaністи відмовились ділитися своєю владою з іншими партіями.

Румунські політики сподіваються, що цим поворотом до конституції їм удасться прихилити закордонних банкирів і дістати позичку. А грошей треба — аж кричить! Щоб виплатити урядникам платню тільки за травень і червень, треба не менше як 900 міліонів левів, отже коло 6 міліонів долярів.

Новий уряд Вайди-Воєвода має перевести вибори до парляменту. Мусить і наша українська людність брати участь у цих виборах. Румунські вибори не відбивають дійсних відносин у цій державі. За правилом, та партія, що дістане 40% усіх голосів, дістає більшість місць у парляменті. Та партія, що не мала 2% усіх голосів, не дістає послів зовсім. Таким чином Українці, щоб мати послів у румунськім парляменті, мусять входити в порозуміння з такими румунськими партіями, які мають найбільше виглядів на успіх на виборах. **Звичайно такі посли з румунської ласки не можуть бути цілком вільні й вони не можуть обстоювати інтересів української людности так, як треба.**

Румунські партії перед виборами обіцюють Українцям золоті гори. Але після виборів ці партії показують нам своє справжнє обличе — гнобителів. Навіть нас за Українців не визнають у Бесарабії та на Буковині, а кажуть, що ми „зукраїнщені Румуни"! Не маємо своєї рідної мови ні в школі, ні в церкві. **Найгірше Українцям у Бесарабії: там офіційно панує румунська мова, але фактично — російська.** Українська національна свідомість дуже низько стоїть, і все обертає очі на Москву — червону, білу — однаково: аби не Румуни.

Останніми часами підчеркується особливо польсько-румунська приязнь. У Румунії був Пілсудський, а це чуємо, збирається румунський король до Варшави. Не знати, чи не стоїть це в звязку з війною на Далекім Сході.

К. Возіян.

УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У ЛЬВОВІ

Стан будови; коли буде шпиталь готовий?

Думаю, що писати про потребу українського шпиталя у Львові є річ зайва.

Товариство Народня Лічниця у Львові рішило перед близько десятьма роками розпочати акцію в ціли придбання фондів на будову власного шпиталя. Протягом кількох літ Виділ Народньої Лічниці призбирав працею своїх лікарів і дорогою загальної збірки стільки капіталу (коло 150 тисяч золотих), що можна було цю ідею реалізувати.

Колиж прийшлося в 1930 р. святкувати 30-літній ювилей митрополита Шептицького, тоді представники всіх українських установ рішили здвигнути як живий памятник ювилею саме шпиталь Нар. Лічниці. Для зреалізування цеї цїли заснувався спеціяльний комітет з еп. Бучком на чолі.

Не вважаючи на тяжкі і гіркі часи, які саме тоді для нас, а головно для селян, настали, розвинулася по цілому краю жива збіркова акція. Комітет придбав дорогою збірки протягом несповна трох літ округло 98 тисяч зол.

При вул. Петра Скарги ч. 4. станув триповерховий величавий будинок, що зможе попри операційні, породові, лічничі й урядові кімнати помістити около 80 хорих. Шпиталь є обдуманий і проектований відповідно до найновіших вимогів гіґієни і шпитального комфорту та сміло буде конкурувати з такимиж заведеннями за границею.

Однак на разі лише партер будинку є викінчений; позатим тільки голі мури. Бракло гроша... **Кошти будови шпиталя виносять дотепер 279,131,40 зол., а до цілковитого викінчення треба числити ще поверх двіста тисяч зол.** Коли Народня Лічниця буде полишена власним силам, то вона потрафить викінчити будівлю щойно за яких десять літ. Гроші на це добуде працею своїх лікарів, бо **на лічниці ординують тепер 14 лікарів зовсім безплатно.** Кожний хорий, якому там уділюють пораду чи поміч, лишає якийсь даток. А що Народня Лічниця тішиться серед загалу, і то не лише серед своїх, але і чужих, великим поважанням і в звязку з тим може похвалитися великою мабуть у порівнанню з амбуляторійною фреквенцією інших львівських лічничих заведень — найбільшою фреквенцією (пр. в 1931 р. уділено 22,710 порад, в тім 70% Українцям, решта чужим) — то продовж цьогож року зібрано цею дорогою 22,137.11 зол. Адміністрація й удержання домівки Народньої Лічниці коштують мінімальну квоту, так, що майже цілу зібрану суму від ряду літ докладається до фонду, призначеного на будову.

У формі субвенції від міста й Галицької Каси Ощадности дістає Народня Лічниця 5,500 зол. річно, отже квоту, яка не має майже ніякого значіння.

Членські вкладки не приносять, на жаль, навіть сто зол. на рік.

Перед кількома тижнями відбулися Загальні Збори Народньої Лічниці, на яких присутні довідалися зі звіту примаря д-ра М. Е. Бурачинського, який обняв по смерти д-ра Курівця дирекцію Народньої Лічниці, про стан і акцію будови шпиталя, і одобрили працю Виділу.

Комітет будови, бажаючи **скорійше** як за названих десять літ віддати шпиталь для вжитку народа — який щораз його допоминається, **рішився, приневолений конечністю, знову відкликатися до жертвенности нашого громадянства.** В слідуючому році буде Народня Лічниця обходити **трицятьлітний ювилей** свойого істнування і хотіла би урухомити бодай частину шпиталя. Проте кличе до загалу:

Вписуйтеся в члени Народньої Лічниці (річна вкладка 5 зол.).

Жертвуйте хочби найдрібнішу квоту на шпиталь, а з сотиків збудуємо український шпиталь.

Лише збірною працею осягнемо і ми верхи в життю народів. — („Новий Час").

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(16)

Батько Стефана був українським священиком і свідомим українським націоналістом. Та в хаті панувала польська мова. По українськи говорено тільки зі службою, з парохіянами і з Українцями, які приїхали в гості. Члени родини між собою балакали по польськи. Так було ще не в одній українській родині. Причина була в тім, що домашне огнище засновано ще заки обі сторони, цебто молодий і молода, стали не лиш свідомими, а й завзятими Українцями. Молоді зачали балакати з собою по польськи. За цим пішло, що до першої дитини мама також зачала по польськи. Так польщина лишилася в хаті. Обоє були заліниві і супроти себе самих і замало енерґійні, щоби ту польську звичку зломати. У їх дітей бувало більше завзяття. Звичайно, як син пішов до школи до міста, то, приїхавши до хати на вакації, балакав до батьків виключно по українськи. Батько і мама примінилися до нього і в хаті запанувала українська мова. Так сталося і у батьків Стефана. В гімназії, хоч то була гімназія польська, зірвав з усякою польщиною і за собою потягнув своїх батьків. Як взагалі думав коли про те, що й йому прийде колись пора женити, то йому й через гадку не пройшло, що його жінкою могла би стати Полька. Його дім мусів би бути чистий від усякої польщини.

Як Стефан взагалі коли думав про свою будучу жінку, то думав лише про Українку. Про Українку і щиру червону демократку. Його жінка буде українською патріоткою, буде одушевлятися тими ідеалами, що й він; буде відчувати недолю українського народу. Та його жінка буде не лиш „тихою та ревною патріоткою". Вона разом з ним, рука в руку, візьме участь в боротьбі поневолених народніх мас. Вона не лиш сама буде працювати; вона ще й його буде підбадьорювати, піддержувати, щоби він не опустив рук, не лишився в половині дороги.

Ось таке Стефан нагадував собі, походжаючи по місті. Нагадав собі, про яку жінку він все думав... як взагалі думав. Його думки прикотилися до Галі, бо вона все була в його очах ідеалом такої жінки, яку він хотів би мати.

— Чомуж я тепер став думати про іншу? — спитав себе в душі. — Чому думаю про таку, що не має ні одної з тих прикмет, які я хочу мати у моєї жінки? Чому пхаюся до Сальки? Салька Полька!

Йому стало совісно. Пригадав собі лист Гальки, що кинув нерозпечатаний до шуфляди. Повинен його прочитати. Пішов до хати. Виймив листа з шуфляди і, держачи його в руці, думав:

— Якби вона знала!... Якби вона знала, що то я робив, що думав про іншу, що дурів за іншою, цілував іншу... Чомуж Галька не така гарна, як та Полька? Не було би всіх тих клопотів, які з того вже вийшли і ще можуть вийти. І тої кокетерії, яка нам будьщо-будь подобається і підбиває найзимнішого мужчину, у Гальки нема ні за феника. А та Ляшка... Як вона подивиться, як перехилить головку, як прижмурить очка... і деревляний стовп не опреться.

Отворив листа і став читати:

— „Дорогий Стефку!

„Від коли Тебе не бачу, не знаю, що то сон. А ночі такі довгі..."

— На, маєш! — подумав Стефан, вкладучи листа на столі. — Якісь сентименти заїхали їй в голову. Я не поет, щоби читати таку романтику. Думає, що всі такі нарвані, як вона.

Стефанови пригадалася пригода в кругольні, коли то Петро присилував його поцілувати Сальку. Став похожати по хаті. В душі порівнував Галю з Салькою. Час до часу кидав оком на стіл, де лежав непрочитаний лист Гальки. З кишені виймив сірники і приступив до стола. По хвилі на столі лежав чорний скруток... вуголь з Галиного листа.

— Якби вона знала, — подумав, — що я спалив, не прочитавши!... На другий раз нехай пише розумно... Як пише до мене, то нехай не пише романів, а так, як розумний чоловік говорить до розумного чоловіка.

Позгортав на руку спалений папір і крізь вікно висипав на вулицю. Вітер задув і загнав назад до хати. Це розсердило його. Визбирав все, здушив на попіл і висипав до сплювачки. Знов став бігати по хаті і силкувався сам себе виправдати, думаючи:

— Салька Полька!... Так що з того, що Полька?! Моя мама також з роду Полька... Була Полькою, заки віддалася. Правда, віддаючися за українського священика, мусіла перейти на його віру... Я, правда, не піп і як Полька вийде за мене, то не буде змушена змінити обряд; з обрядом, як то спеціяльно у нас буває, також свою народність... За те у мене примус буде заступлений любовю. З такою, що не любить мене, я не оженюся. Така, що любить мене, піде за мною у всім... От, деякі Українці поженилися у Відни і відтам попривозили собі жінки. Наша національна справа на цім ні трохи не потерпіла. Хоч з роду Німки і по німецьки виховані, ті Віденки чешуть тепер по українськи так, що й не одну Українку засоромлять. І Салька навчиться... як дістане мужа Українця, як увійде в українське товариство. Польці, вихованій в Галичині, лекше буде навчитися по українськи, як Швабці з Відня. Хоч би я оженився з Полькою, то мій дім буде український... Не виключене, що вона велика польська патріотка... Пусте! Той патріотизм у польських дівчат поверховний. В серці його нема. Що неодна бігає до костела на службу за „полеглих" і на кожду патріотичну оказію, не треба дивуватися. На таких службах і патріотичних „шопках" бачимо саме лиш ті панни, котрі постійно бувають на всіх фестинах. Як на фестин, так і на всі патріотичні „шопки" приходять молоді і багатонадійні паничі. Є на кого полювати. Таке полювання, то патріотизм?!

— Які патріотки між польськими паннами, такіж патріоти між польськими паничами. Поки такий Поляк у школах, поти він революціонер. Вийде зі школи і стане цісарсько-королівським австрійським урядовцем, то конфіскує патріотичні, протиавстрійські друки. Тим скорше Салька забуде свій польський патріотизм, як вийде за Українця... Правда, така неофітка, хоч стане Українкою, не виробиться на Українку літератку... Тим ліпше для мене! Ґарно було би в моїй хаті... бідні були би мої діти, як би ми обоє, я і жінка, сиділи цілими днями в чорнилі!

— Щоби Салька, як з нею оженюся, спиняла мене в моїй народній роботі, того я найменше боюся. Вона ще молоденька, не мала часу пересякнути тим, що наші старі філістри-колтуни називають практичністю і статочністю. Її мозок ще не закостенів так, щоби його вже не чіпалася ніяка наука. В тім вже моя голова підучити її так, щоби вона мене розуміла і сама захопилася моїми думками. Не такий чорт страшний, як його малюють.

Коли своїми бажаннями, які Стефан брав за добру монету, поусував сумніви і зацитькав совість, успокоївся цілком і взявся з усіх сил своїх викінчувати свою суспільно-політичну студію... плід кількалітньої роботи. Пару аркушів тої праці надрукував був, ще заки познакомився з Салькою. Довести до кінця не позволили йому наука до іспиту і біганина за школяркою. Тепер квапився. Хотів, щоби праця як найскорше вийшла з друку, бо нею думав заімпонувати своїй новій любці.

— Нехай знає, — думав, — що має діло не будь з ким. Нехай знає, що я щось більше, як пересічний студент прав. Нехай не гадає, що то вона мені робить ласку, допускаючи мене до себе. Нехай знає, що то я до неї знижуюся... Нехай знає, що якийсь Рудецький мені не рівня!

В четвер Стефан пішов на виставу. Салька, її батьки, Петро і невідступний Рудецький вже сиділи в комплєті під рестораном, при циганській музиці. Коло Сальки не було місця, бо коло неї сидів „безвусий" Рудецький. Стефан мусів усісти коло „старої". Сарака не знав, що вони, надіючися, що Стефан прийде, нарошно так порозміщувалися, щоби він мусів знайтися коло мамуні. Вона, заки цьому новому знайомому позволить бувати в їх товаристві, хотіла розмовою з ним виміркувати, який він. Хотіла знати, чи можна і виплатиться допустити його до контингенту женихів, коли прийдеться думати про те, що вже пора й для Сальки піймати якого. Сам Стефан думав таксамо дипльоматично, як думала мама Сальки. Вдоволений був з того, що мусів присістися до старої. Він знав, що деколи й осоружному чортови треба запалити огарок. Для хлопця, що хоче здобути дівчину, потрібна також ласка мами дівчини. Тої ласки не здобудеться, як маму знехтуєш. Розбалакався з нею так, неначе би нарошно прийшов сюди для неї, не для Сальки.

(Дальше буде).

„УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ".

Під таким заголовком була поміщена в дво-місячнику „Інтернешенел Аферс" („міжнародні справи"), том XI, ч. 3, травень 1932, стор. 391—422, розвідка про українсько-польську справу, яку прочитав сер Валтер Нейпір у Королівських Справ в Лондоні у лютому ц. р.

Як мотто до своєї студії взяв сер Волтер уступ з „Історії Мирової Конференції в Парижі": **В серці Европи створено нову Ірляндію; які будуть з того наслідки, ніхто не знає.**

Спершу пояснює автор, хто це є Українці і де вони живуть. Число українського населення подає він радше замале, бо 20 міліонів у Совітській Україні, 3 міл. в Галичині, 1 і пів міл. на Волині й Холмщині.

Перегляд українського національного відродження, головно під Австрією, поданий солідно і досить докладно. Автор вказує, з яким великим зусилям старались Українці виборoти в Австрії належні їм права. Проти їхніх змагань виступали спільно і Поляки і Москалі.

Опісля переходить він до подій Світової Війни та її закінчення: проголошення Західньої Української Республики і до завзятої її оборони українськими військами. У звязку з висилкою Армії Галлера цитує автор статтю з „Курєра Цодзєнного" (з 10 серпня 1930), в якій Станислав Ґрабський подає, як він заховав телеграму від англійського премієра, де було сказано, що Армії Галлера не сміється вживати проти Українців, тільки проти большевиків.

Дуже докладно обговорює період часу, в якому рішалася доля західньо-українських земель: признання Галичини Польщі та обіцянка автономії. Заувважує рівночасно, що жадної з тих обіцянок не додержано; долю галицьких Українців можна прирівняти хіба до долі Вірмен.

Автор задержується довше на обговоренню подій з осени 1930 р. „Українське питання в Польщі є одно з тих, яке Союз Націй мусить вирішити; рішення мусить бути справедливе, докладне і скоре".—(Укбюро Лондон).

ПАПЕРОМ НЕМОЖНА БУДУВАТИ, ТРЕБА ЦЕГЛИ.

(УП) Для вибудування Дніпрокомбінату треба цегли, а її не можна дістати. Пробували латати будову ріжними черепашниками, але далеко цим способом зайти не можна. На травень призначено було для будови Дніпрокомбінату 7 міліонів цеглин, що їх мали виконати запоріжські цегольні. Досі вони цього завдання не виконали, хоч працюють найновіщими машинами та користуються найновіщими здобутками виробництва цегли. Їх борг будівництву дійшов тепер 11 міліонів цегол.

Кажуть, що цегольні не працюють через брак електричної енергії. Останніми часами перестої в праці заводів доходять до 40%. Колиж цеглу й виробляють, то дуже богато її йде в брак. Так примірoм Хортицький завод мав дати в травні 500,000 цеглин, але він приобіцяв дати їх аж в червні, бо недостає йому сировини на їх виріб. Запоріжські заводи мали дати в квітні 800,000 цеглин, а не дали нічого, лише браковану цеглу. Купянський завод мав дати 750,000, Очеретенський 300,000, а Товкмаківський 100,000 цегол, а не дали нічого. Лиш один Мелітопільський завод виконав своє завдання та дав 420,000 цегол. Купянський завод мав доставити в травні 2 міліони цегол, пообіцяв доставити 750,000, а недавно повідомив Дніпробуд, що перестає працювати, бо взагалі не має вапна. Розпорядки видаються, але їх ніхто не виконує. А на папері все будується, і то лише папером, а не цеглами, бо їх в дійсности нема.—(„Комуніст" 1. 6. 1932).

СТРІЧА.

Виглядає ясне сонце
Зпоза сірих тугих хмар,
Щоб в обіймах попестити
Красоту й весняний чар.

Вітер шепче тиху пісню,
Гай дрімучий мовчки жде;
Приглядаєсь вся природа,
Як на стрічу сонце йде.

Заворушилось на світі,
Запалився земський рай...
Все на волі вільно дише...
Лиш в неволі Рідний Край.

М. Костишин.

О півночі.

—Пане вейтер, чому той пяний гість так кричить і не йде до дому?

—Він щойно тоді йде, як уже зовсім не може ходити.

—Чи ти чув, Шпачкова покинула чоловіка!

—А щож він бідака? Як відчув це?

—Зпочатку страшно, ми думали, що збожеволів... з радости. Тепер уже вспокоївся.

ЛЕДВИ ВМЕР

(Жидівська казка).

Жидів не дзвін скликає до біжниці, а стукач деревляним молотком. Біжничний слуга йде від одної жидівської хати одо другої і деревляним молотком стукає у двері. Тоді Жиди вже знають, що треба йти до біжниці.

Якось то, одної тихої ночі, такий стукач, що здрімався, розбудивсь від стукання свого власного молотка. То йому снилося, що він рано або у вечір своїм молотком скликає Жидів до біжниці.

— Стукання молотка не дає мені спати — стукач сказав до своєї доньки, дуже гарної і дуже побожної Жидівочки.

Донька стукача також не спала. Схопилася і наслухувала. І вона чула тихе стукання молотка.

— Мабуть хтось при нашій вулиці хоче вмерти — стукач сказав і стрясся.

— Живий Боже! — крикнула донька жахливо. — То буде рабін.

В тій хвилі стукання молотка затихло. Та зате хтось застукав до вікна і крикнув:

— Вставайте і біжіть з молотком скликувати людей до школи! Нехай голосять псальми, бо рабін вмирає.

Стукач встав і вийшов. В тиху ніч стукали по три удари молотка в кожді двері. Дрожачи кождою ниточкою свого гарного тіла, донька наслухувала. Чула, як батько ступав від хати до хати і стукав. Коли вже пролунав останній удар при останній хаті вулиці, вона гадала, що рабін вже віддав духа. Дівчина гірко заплакала. Та псальми людей у школі ще припинили відходячу душу в тілі рабіна; тіни смерти від рабіна не відступали.

Ранком рабін був вмираючий і його школярі заголосили ще сильніше. Взяли воску і бавовняного мотузка на ґніт. Недужого рабіна змірили, як він довгий і зробили таку довгу свічку. На свічку наділи смертну сорочку, занесли її на окописко і поховали. Коли зробили ту роботу, подумали собі, що за хвилю рабіна треба буде ще раз змірити, як прийдеться ховати його самого.

— Боже, кріпкий Боже! — школярі кричали. — Що нам діяти, щоби рабін не вмер?

— Збираймо для нього, — сказав один. — Бог може вислухає нас.

Один школяр з аркушем паперу в руці пішов від хати до хати. На цім папери кождий Жид писав, скільки він літ, місяців, тижнів чи днів свого власного життя перекидає на рабіна. Гарна і побожна донька стукача стояла на порозі хати, коли ученик з аркушем паперу в руці ішов попри їх хату. Він спитав:

— Ти нічого не даш для рабіна?

— Моє життя! Ціле моє життя дам йому, — відповіла дівчина, хлипаючи.

— Чи вписати? — спитав ученик.

— Пиши, пиши!

Ученик вписав ціле життя Ганельки.

Точно в годині, коли це сталося, рабін видужав. Другої днини на окописку поховали біле тіло гарної дівчини. То була Ганелька, донька біжничного стукача.

Як скоро дівчина відійшла від живих, так тяжко було рабінови своє імя вичеркнути з книги живих. Він вже тоді був старий, коли вмирав і не вмер, бо дівчина дала йому своє життя. Він хотів ще далі жити, та не довше, як яких десять літ. Через те, що ціле своє життя переписала на нього молоденька дівчина, він тепер мусів до свого власного віку дістати ще той вік, до якого дожила би дівчина, коли би була передчасно не вмерла за нього.

В першім часі, коли рабін видужав, він був веселий і вдоволений; він прийшов до сил. Та по якімсь часі він поблід, змарнів, став банувати. Люди не знали причини. Люди не знали, що коли пізно в ночи рабін сидів над талмудом, читав і роздумував, то на подвірю роздавався тихий спів. Коли рабін відчинив вікно, то там внизу стояла прегарна дівчина. Крізь серпанок пітьми яснів аж до нього її смертний усміх.

— Вона могла би тепер співати і бути вільна як пташина у воздусі, коли би була не переляла на мене своє молоде життя! — рабін подумав.

Серед тихої ночі рабін сидів над німими листками книжок і плакав.

Раз опівночи коло хати залунав крик болю і зойк. Зараз після того рабін вчув плач новонародженої дитини.

— Я це зрабував їй! — рабін крикнув жалісно. — Як би не я, то нині вона була би стала мамою і розкошувалась би дитиною.

Від тепер рабін кождої ночі чув, як дитина квилить. Чув чудові пісні мами, що заколисувала дитину.

Рабін гірко плакав.

Час ішов, роки плили. Шість разів рабін чув крик болю. Зараз потім чув плач новонародженої дитини і чудові колисанки. Пізніше якийсь час було тихо. Аж тринацять літ після уродин першої дитини рабін почув веселий гамір і радісні співи. Рабін погадав:

— Тепер її перша дитина робить бар-міцве; у неї тепер празник тринацятьліття найстаршого сина. Через мене те щастя оминуло її. Щоби мене спасти, вона вмерла, ще заки діждалася сина...

Знов стало тихо. Аж знов по роках залунав новий гарний спів. Рабін знав:

— Тепер вона свою доньку веде під хуппу... веде її до шлюбу... Вела би, як би була не вмерла дівчиною... для мене! Я їй і цю радість вкрав!

Коли тільки рабін вчув її голос, то ніколи не чув, щоби нарікала або плакала. То все був прегарний, невимовно солодкий спів. Рабін мусів подумати:

— Ось, яка то щаслива була би з неї мама, якби не я. То я вбив те життя, то я зруйнував те щастя!

Так то рабін пережив ввесь той вік, який був призначений для дівчини, та перейшов на нього. Він вже й хотів, щоби гарні співи замовкли і щоби він замісць них почув ридання, бо йому забаглося знати, що на цій земли і вона терпіла би. Та це не прийшло. Рабін сидів над талмудом і плакав:

— Вона була би така щаслива! Так мало щастя на цім світі... Я причина, що його ще менше стало, як було призначено!

Рабін вже хотів розпрощатися з цим світом; хотів умерти, минутися. Спів, який вічно мусів слухати, вялив його життя. Та годі було вмерти. Вже став дуже старий. Дівчина, що за нього вмерла, була би тепер дуже стара. Його вік продовжили її літа. Старість вже цілком обезсилила його. Однолітки рабіна вже всі були в сирій земли. І діти, яких він благословив, ледви плентали ногами, такі вже були старі. Вони вмирали; він не годен був!

— Колиж тобі прийде час, дівчино? — він питав раз у раз. — Чи ти хотіла вічно жити?

Аж раз, середупівночи, з подвіря залунав жалісний стогін, неначе би вмираючого.

— То вона вже вмерла, — рабін сказав. — Боже, дякую Тобі!

Рано знайшли рабіна над талмудом. Вмер.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВЕСНА.

(УП) По зведенням Наркомзему України засіяно на Україні по день 1 червня 12,795,500 гектарів, або 67% плянованої площі. По областям засіви представляються так: харківська 2,616,600 гк. (69%), дніпропетровська 2,316,500 гк. (84.8%), одеська 1,184,400 гк. (82.8%), київська 1,723,700 гк. (42.4%), винницька 1,539,700 гк. (58.2%), Донбас 723,700 гк. (76.5%). З засіяної площі припадає на радгоспи 1,838,200 гк., на колгоспи 9,028,600 гк. та на одноосібні господарства 1,928,-700 гк. Радгоспи виконали свій плян на 81.1%, а селянський сектор, цебто колгоспи та одноосібні господарства, 65.1%.

По родам збіжа представляються засіви так: пшениці 1,176,400 гк. (63.4%), ячменю 2240,900 гк. (81.4%), вівса 1,-360,500 гк. (69.2%), цукрових буряків 969,500 гк. (73%), соняшника 865,400 гк. (80.7%), сої 111,800 гк. (58.9%), бавовника 202,300 гк. (100%), конопель 60,800 гк. (30.4%), льону 101,800 гк (58%), кукурудзи 949,100 гк. (72.6%), бобових 273,700 гк. (48%), ріжних трав 1,246,600 гк. (62.4%), городини 565,100 гк. (74.1%) і картоплі 675,600 гк. (51.8%).—(„Комуніст" з 4 червня 1932).

„Комуніст" з 3 червня 1932 подає передрук статті з московської ґазети „Правда", в якій Україні робиться недвозначні закиди, що вона відстала в сівбі і то навіть ганебно. Головно відстала Україна в засіві хліборобських продуктів, які на Україні є найважливіщими. Щодо технічних культур, то там пляни виконуються, а це в свою чергу доказує, що більшість орґанізацій з районів технічних культур свідомі своєї роботи і до неї солідно прикладаються. На жаль цього не можна сказати про значну частину селянських партійних орґанізацій на Україні. Причини цього ріжні. Дехто опустив руки через невдачі, дехто взагалі солідно не ставиться до свого завдання, не використовується добре тягло; покладалось надію, що все зроблять трактори, трактори через лихий ремонт та невміння обходитись з ними не працювали і т. п. Головнеж одначе — це невміла орґанізація праці та нерозуміння постанов партії. За це вже декого покарано та подбано для населення за краще прохарчування на час засівів, щоб лише добре працювало.

„Вісти" з 28 травня 1932 подають, що заводи взагалі недописують і не подають до сільського господарства добрих машин. Основна причина не лежить у браку матеріялу, як загально твердять, а в слабій орґанізації виробництва та невмілому керуванню заводами. Тепер треба забезпечити машинами сінозбирання. На північну Україну доставлено замісць 2,600 сінокосарок лише 560. Тепер вже нічого не остається робити, як добре використати ті машини, що є на місцях, передовсім старатися за їх добрий ремонт та за запасні частини.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

На поклик централі ОДВУ в Америці переслано через Обєднання 7 долярів до Рідного Краю на визвольну боротьбу. Зібрано від ріжних осіб 5 долярів, а від себе я дав 2 доляри.

Н. Скрипець.

—o—

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На боеву акцію.

Члени „Організації Державного Відродження України" (ОДВУ), від. ч. 9, помимо великого безробіття, стараються помогти нашим борцям за волю, чим можуть. За 5 місяців з місячних вкладок зібрано 20 дол. 75 цнт.; збірка на гаївці, котру влаштовувало українське тов. Січ, від. 282 У. Н. С., дня 7 травня 1932, зложили для У. В. О. по 1 дол.: о. Е. Сидоряк і проф. А. Медвідь; по 50 цнт.: пані А. Костів, М. Клюсик і Г. Т., а решта дрібними. Разом $7.60.

На хрестинах у тов. Д. Оринича зібрано 6 дол.

Разом вислано через „Обєднання" для У. В. О. $34.35.

Управа „ОДВУ", Від. ч. 9.

—o—

ГЕМТРАМК, МІШ.

На Рідний Край.

Тов. ім. Юліяна Головінського, від. ч. 4 ОДВУ, переслало через Обєднання $45.80. Гроші ці зложені так: з розпродажі „Сурми" — 10.80; передплата від Михайла Чорнія 1 дол.; розпродаж стінних календарів 31 дол., збірка для сиріт Головінського 1 дол. 33 цнт.; з відділової каси 1 дол. 67 цнт. Разом $45.80.

Складаємо подяку Українському Базарови, 170 E. 4th St., в Ню Йорку, який подарував 20 календарів, котрі принесли $5.

Гроші вислано до Рідного Краю з призначенням по рівній части: на У. В. О.; політичних вязнів; інвалідів; на „Сурму", а на сироти Головінського 1 дол. 33 центи.

За О. Д. В. У. від. ч. 4 ім. Ю. Головінського.

Онуфрій Курочка, голова; **Данило Войтишин,** касієр; **Іван Курчак,** секретар.

—o—

МАГАНОЙ СИТІ, ПА.

На УВО.

З нагоди 10-літнього подружа п. Івана Годованця і Юлії з Качмарчиків Годованець зібрано жертву на УВО.

При забаві не забули гості за наших борців. Учитель Ст. Грабар з Мт. Кармел, Па., візвав гостей до жертви на УВО, на що всі присутні відгукнулись щиро й зложили по 1 дол.: п.п. І. Годованець, Ст. Грабар, М. Тиханович, І. Качмарчик, Дм. Гайдамака, Анд. Гардиш (Мт. Кармел), М. Келичава (Алентавн), о. П. Ковальчик, М. Осадчук; по 50 ц.: Й. Каціян, М. Качмарчик. Разом 10 дол., які вислано через „Обєднання" на призначену ціль.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На ратунок українського села.

На вічу дня 22-го травня б. р. в Українськім Народнім Домі, яке було скликане Центральним Комітетом Українських Народних Організацій міста Ню Йорку в справі допомоги українському селу, вплинули датки в слідуючім порядку:

Збірка в православній церкві на 14-тій вул. $35; збірка в українській греко-католицькій церкві на 7-мій вул. й під церквою $32.65; збірка під українською греко-кат. церквою в Брукліні $15; збірка в салі на вічу $40.84 (в тім п. О. Ревюк $5); А. Борак $3; Н. Н. $2; Д. Галичин, Боднар, Н. Н., П. Мартинюк, Шпак, Тарас, М. Дучка, М. Боднар, Ст. Яловеґа, П Бойко, Ю. Буджок, Шевців, В. Бриль, Е. Скоцко, Т. Дубас і П. Вільчук по $1; решта дрібними датками.

Збіркою під церквами займалася Українська Жіноча Громада в Ню Йорку. П. Кулинич подарував рахунок за друки $8.

$Загальна сума $123.49; видатки $14.

Переслано через Обєднання $109.49.

Центральний Комітет Укр. Нар. Організацій міста Ню Йорку.

КАВА ЯК СВІТЛО.

Може декому видається це неймовірним, як можна світити кавою, але в дійсности й на це впали люди, примушені конечністю. Як відомо, в Бразилії за останні роки напрудукували стільки кави, що плянтатори в розпуці. Кава лежить по магазинах і ніде не можна її збути. Це спричинило цілковитий застій у кавовій продукції. Щоби позбутися надміру кави, бразилійські власники почали її топити в морі, або палити в печі. Одночасно вчені почали робити досліди, чи не можна би кави вживати до чогось іншого. Ось учений, д-р Лопес, по довших заходах знайшов спосіб добувати з кави ґаз. Він заявив, що з одного сотнара кави можна дістати 36 кубічних метрів ґазу, шість кубічних метрів більше ніж такої самої скількости мягкого вугля. Добутий тим способом ґаз можна вживати до освітлювання домів і вулиць.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

UKRAINIAN NATIONALISM AND RUSSOPHILISM.

Before proceeding further with the progress of the Ukrainian nationalistic movement in Galicia it will be well to digress for a moment and see what effect the turbulent year of 1848 had upon other Ukrainian lands under Austria and Hungary.

Bukovina was at that period, in the field of general enlightenment, the darkest of the Austrian provinces. It was populated by Ukrainians and a minority of Rumanian people. The exciting events of 1848 stirred the Ukrainian people of this province out of their letargy and caused them to begin to think on the various pertinent Ukrainian nationalistic questions which arose at that time. The Rumanian deputies in Parliament agitated for the severing of Bukovina from Galicia and the inclusion of the same into Rumanian provinces. The Ukrainians of Bukovina opposed this proposed measure and advocated the separation of Bukovina into nationalistic territories: Ukrainian and Rumanian. This Ukrainian plan, however, failed because the intelligent elements among the Ukrainian polulation of Bukovina were still weak and Ukrainian villagers apathetic.

The Ukrainian nationalist movement in the Ukrainian lands in Hungary received an impetus in 1848 as a result of the Hungarian uprising against Austria. The failure of the revolt is largely due to the armed intervention of Russia which stepped in to aid Austria. The latter government, for the purpose of weakening any such future Hungarian uprisings, began to support the nationalist movement of Hungary's subject nationalities — including that of the Hungarian Ukrainians. The Ukrainians found their leader in this movement in the person of one Adolf Dobryansky, an energetic man, who, upon the opening of the Hungarian uprising, had fled from Hungary to return later with the supporting Russian army as the Austrian Emperor's Commissar. Under his leadership a deputation was sent to petition the emperor to have the Ukrainian lands of Hungary separated into a separate province to be governed by Ukrainian officials. The Ukrainian language was to be introduced into government offices and schools. The emperor promised the deputation quick results. Dobransky was appointed governor of four leading centers of Ukrainian population in token of his leadership. The prospects of this movement in Hungarian Ukraine seemed very bright until an unexpected snag appeared: the Russophilism of Dobryansky. He leaned towards the pan-Russian movement and favored instead of the Ukrainian language the use of the Russian tongue in Ukrainian schools. When the Hungarian aristocracy regained its influence in governmental circles, which it had lost because of Russia's intervention, its first task was the removal of Dobryansky from his post. Everything pertaining to his doctrine of Russophilism was quickly forbidden under severe penalties. However, the harm had been already done by Dobryansky's influence, for most of the local Ukrainian intelligentsia had fallen under the sway of Russophilism. To work on strictly Ukrainian nationalistic principles it now refused, and to work for Russophilism, it did not dare. With this event the Ukrainian movement in Hungarian Ukraine died out rapidly, not to be revived until recent times.

The bright hopes occasioned by the early rapid progress of Ukrainian Nationalism in Galicia and fostered by Austrian's liberal policy and reforms, were suddenly dimmed, when Austria, having successfully subdued the Pole's revolt promptly forgot all of her promises to the Ukrainians, which she made in order to secure their aid in stopping the Polish Revolt. The Poles once more regained their former power and again occupied most of the important administrative and influential offices. Under their influence the Austrian government was led to believe all sorts of falsehoods about the Ukrainians; and as result the Ukrainian movement in Galicia, which had started so gloriously in 1848, received a severe check and did not re-open until 1859.

In that year, Count Goluchowsky, the Polish administrator of Galicia, having done all in his power to denationalize the Galician Ukrainians, attempted to Latinize the Ukrainian alphabet. This was the last straw — to quote an old adage. All of the Ukrainian people, irrespective of their party affiliation, presented a determined and a united front against this measure. They now came to the full realization that stringent policies must be adopted to reawaken the mass of Ukrainian population to its danger from the Polonization and that further measures must be taken to combat the Polish policies. The question arose — how was this to be done?

At this time the Ukrainians of Galicia, Bukovina, and Hungary were divided into two leading parties, — the Conservative and the Nationalists. The Conservative party, composed mainly of clergy and officials, had formerly been supported by Austria as a counterpoise to the Polish movement and as a result had been powerful during 1848—49. When Austria withdrew her support, they became powerless. To combat the Polonization, they began to advocate the merging of all of Ukraine into Great Russia (as it was then differentiated from Little Russia — Ukraine) and therefore became known as Russophils or Moscowphils. At the inception of the revival of Ukrainian literature, this movement did not receive much aid from Russia, but now, that it turned to political lines, the Russophils became the recipients of various kinds of material help from Moscow.

Opposed to these Russophils were the Nationalists composed of the more energetic elements and draw mainly from the younger generation. They were entirely opposed to any merging with Russia, but favored the development of Ukrainian ideals along strictly nationalistic lines. They were inspired by the past deeds of the Cossacks and were heartened with the progress made by the Ukrainians across the Russian border. They read readily anything in Ukrainian, and Shevchenko's "Kobzar" became their Bible, and Mother Ukraine their Holy Land. By their active work and their literary output ("Wechernytchi" — 1862; "Meta" — 1863—5; "Neva" — 1865; "Rusalka" — 1866; "Prawda" — from 1867) they awoke in the common mass of Ukrainian people a love for their country and ardent hopes for its expansion along cultural, economical, and political lines.

(Next instalment — "Further Progress of Ukrainian Nationalist Movement").

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 104, повідомляе всіх членів, що піврічний мітін ґвідбудеться 3. липня. Буде справоздання уряду і контр. комісії за 6 місяців. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Г. Мисак, предс.; М. Вітів, кас.; М. Зельвак, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє членів, що мітинг відбудеться 3. липня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Є дуже важні справи до полагодження, тому проситься всіх членів явитись на цей мітінг. Не явившийся заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. — Іван Стернак, секр.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана вдова по бл. п. Федорови Озімку, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. С. за скоре виплачення мені посмертного в сумі $1,000. Покійний мій муж був членом Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211 У. Н. Союза, від 1911 року. Помер 25. травня 1932 р.

Таксамо дякую урядникам і всім членам відділу за виплачення мені допомоги з брацької каси та за участь у похороні. Ця поміч дуже мені велика й помічна моїм дітям.

Феська Озімек, вдова, Степлетон, Н. Й.

—o—

Я Михайлина Коваль, членкиця У. Н. Союза, відділ 263, Товариства Запорожська Січ в Фултон, Н. Й., складаю щиру подяку Головному Урядови У. Н. Союза й всім членам згаданого Товариства за уділення мені допомоги в сумі $50. Це багато поможе мені в теперішній недузі, котра мене не примушує йти на операцію.

Взиваю все наше жіноцтво ставати в ряди членів У. Н. Союза, де кожда з нас знайде щиру поміч.

Михайлина Коваль.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(70)

Copyright 1930 by Edgar Rice Burroughs Inc. All rights reserved.

Та скоро воїни побачили, що в салі знаходиться лише Тарзан і його шість малп. Войовнича кров римських воїнів знову заграла в їх жилах і вони рішили боронити свого імператора та боронити свою военну честь. Діставши з піхв мечі, вони почали наступати на малпи й Тарзана. Здавалося, що переважаючі сили воїнів та, головно, добре їх узброення переможуть варвара з його дивними вояками-малпами. Уже готовий був початися крівавий бій.

Несподівано для всіх відчинилися бічні двері й у них показався Максімус Преклярус, а за ним група ґлядіяторів та воїнів, що були найкращими рубаками в цілім цезарстві Сублятуса. Проти таких рубаків годі було й ґвардії битися. Тому сторонники цезаря почали поволі уступати дорогу Тарзанови, його малпам та Максімусови Преклярусови. Тарзан сподівався кождої хвилини підходу натовпу людей до палати й боявся, що не зможе його сконтролювати.

Розлючені зреволюціонізовані маси могли напасти на кождого патриція й могли вбити навіть Діону. Треба було шукати такого шляху з палати, щоб не стрінутися з масами бунтарів. Тому Тарзан наказав усім своїм відходити на балькон, щоб звідти перебратися до саду палати. Сам Тарзан тримав під своєю опікою Діону, щоб не сталося з нею щонебудь неприемне. По деревах усі вони з балькону перебралися в сад.

Тут Тарзан побачив, що на дворі палати його революційний натовп бється з військами цезаря, які щойно підійшли на поклик відпоручників цезаря, котрих він післав раніше. Тарзан лишив Діону під охороною Мпінґу, наказавши йому за ціну своєї голови берегти молоду патриційку, а сам подався на поміч своїм прихильникам. Тарзан бачив, що його „військо" відступае вже під натиском ліпше зорганізованої й добре узброеної сили цезаря.

—o—